

חג לו שמח וזר לו פורח

אור אבטליון, שנת שירות

בית ספר שדה גליל

על מקורותיו של ט"ו בשבט, פירות יבשים ושקדיות

נראה לי שמבין כל רצף החגים היהודים, ט"ו בשבט הוא מעין "עצם זר" בשרשרת. גיבורי החג עדיין חיים בינינו (ונקווה שימשיכו בכך), עבודת הכפיים והעמל תופסת את מקומן של המנוחה ואווירת הקדושה, האוכל כולו מן הצומח,

**הימים חלפו אך המנהג נשמר.
פירות יבשים**

וגם השאלה "איפה אתם עושים את החג?" כמעט לא נשאלת, בעיקר בגלל שהתשובה ברורה - בטבע. ט"ו בשבט הוא ללא ספק מועד מיוחד, חג הצדעה ל"ספקי החמץ" של עולמנו, חג לאילנות.

אולם, לא תמיד היה החג מה שאנו מכירים כיום. בראשיתו התחיל ט"ו בשבט מעצם היותו תאריך באחד מחודשי השנה העברית. תאריך זה היה אחד מבין ארבעה תאריכים שקבעו מתי מתחילה הספירה של שנה חדשה בעניינים שונים. ט"ו בשבט נקבע כראש השנה לאילנות, כלומר סימן את תחילתה של שנה חקלאית חדשה. החקלאים נעזרו בתאריך זה לצורך הפרשת מעשר מיבול הפירות ואותו נתנו בין השאר לעניים ולנזקקים.

במשך הדורות קיבל המועד אופי של חג. ביום זה נהגו לאכול מהפירות

מהם נתברכה ארצנו, כמו גפן, תאנה, רימון, זית ותמר. מנהג זה של אכילת פירות מסביר את כניסתם של הפירות היבשים לסמלי החג. בתקופה בה חיו היהודים בגולה לא היו קיימים אמצעי קירור כמו היום ולכן הדרך היחידה לטעום מפירות הארץ הייתה באמצעות ייבושם ושליחתם בספינות לגולה. כאשר עלו היהודים לארץ לא זנחו את מנהג הפירות היבשים, והוא ממשיך עד לימנו.

משמעות מיוחדת קיבל ט"ו בשבט, איך לא, בגליל. בתקופת הזוהר של צפת קבעו המקובלים סדר מיוחד שנקרא "סדר ליל שמחת האילנות". המסובים היו לומדים על הפירות מתוך התורה והתלמוד ואומרים תפילות מיוחדות לשלום העצים.

נקפוץ מספר שנים קדימה ונגיע לתקופת ההתיישבות הציונית בארץ. בתקופה זו שינה החג מעט ממנהגיו והפך לחג הנטיעות לצורך פיתוח הארץ וביסוס ההתיישבות היהודית בה. ואכן הארץ התפתחה, החקלאות התבססה, התעשייה והבנייה גדלו משמעותית והחג קיבל תוספת של משמעות חדשה – חג שמירת הטבע, "יום של מחשבה עמוקה

לריאה הירוקה". כך התגלגל לו החג לתליד של מסורות ומנהגים שאנו מכירים כיום.

וכמובן שלא נשכח את השקד המצוי, או כפי שאנו קוראים לו, ובטעות יש לומר, "שקדיה". השקד מתקשר לחג מכיוון שהוא מסמל את ראשית הפריחה בישראל, זאת לאחר מספר חודשי שלכת. כיוון שהוא פורח באזור חודש שבט, הפך העץ לסמלו של החג.

בשיר ילדים אהוב נכתב "ט"ו בשבט הגיע חג היום לגן, חג לפרח, חג ליער, חג לכל אילן". אבל עם כל הכבוד לעולם הצומח החוגגים האמתיים בחג הזה הם אנחנו. כי אין כמו לשחק קצת בבועץ כשאתה שותל שתיל חדש ומקווה שיצמח, או לנשנש פירות יבשים או לצאת

**מסמל את בוא החג. שקד מצוי
צילום: נועה נתנזון**

לטיול ולשיר שירים. אם אנחנו באמת רוצים לחגוג לצומח חשוב שפשוט נשמור עליו יום יום, נהיה אחראים, נאסוף את הזבל, לא נקטוף מה שיפה ואיפה שאסור. אם נעשה זאת אז בוודאי יוכל לשיר כל עץ ברשרוש עלים סוער את השיר "יש לי יום חג, הללויה".